

O službovanju dr. Muhameda Hadžijahića i Gradačcu i jednom njegovom do sada manje poznatom rukopisu

SADIK ŠEHIĆ
.....

SREĐUJUĆI BIBLIOTEKU, rukopise i knjige, koje namjeravam pokloniti biblioteci svog rodnog zavičaja u Bosanskoj Krupi, pronašao sam jedan do sada gotovo nepoznat rukopis prof. dr. Muhameda Hadžijahića pod naslovom "Ajanske borbe u Mostaru do 1833. godine", na koji ovim kratkom osvrtom i podsjećanjem na neke detalje o njegovom službovanju u Gradačcu želim skrenuti pažnju naše stručne i šire javnosti.

Prije nego što objasnim o kakvom se rukopisu radi i kako se taj rukopis našao među knjigama i "papirima" moga rahm. oca Husaina, podsjetio bih samo na najvažnije podatke iz bogate i zanimljive biografije tog našeg velikog naučnika. Rođen je 1918. godine u Sarajevu, gdje je završio osnovnu školu i klasičnu gimnaziju, diplomirao je, a potom i doktorirao na Pravnom fakultetu u Zagrebu. Još kao student počeo se baviti historijom prava. Nakon završetka studija, službovao je u Sarajevu, Zagrebu, zatim Raši kod Labina (Istra), Mostaru, Gradačcu i na kraju u Sarajevu.

Iako je dugi niz godina proveo radeći po malim mjestima (Raša, Gradačac, pa i Mostar), daleko od naučnih centara, on se tokom cijelog svog životnog i radnog vijeka bavio naučno-istraživačkim radom. Neumorno je istraživao i pisao, zanimajući se za veoma širok krug pitanja iz prošlosti BiH, tako da praktično nema ni jedne epohe bosanske povijesti, od prahistorije do modernih vremena, o kojima Hadžijahić nije u većoj ili manjoj mjeri pisao i ostavio traga i utjecaja u nauci. Objavio je više stotina članaka, rasprava i studija u četrdesetak raznih novina i listova, časopisa, godišnjaka, kalendara, zbornika i enciklopedija.

Svoje radove je u pravilu potpisivao punim imenom i prezimenom, samo ponekada pseudonimom ili inicijalima: M. H., Muhslizade, A. Kopačić i Muhamed Džemaludinović. Neki su mu radovi objavljeni posmrtno. Izdvajamo pravno-historijski elaborat "Posebnost Bosne i Hercegovine i stradanja Muslimana", napisan 1944., a objavljen tek 1991. godine, te studiju o etnogenezi Bošnjaka, pod naslovom "Porijeklo Bosanskih Muslimana",

koja je objavljena godinu dana ranije.

Za sudiju Sreskog suda u Gradačcu Hadžijahić došao je 1953. godine, da bi godinu dana kasnije bio postavljen za predsjednika tog Suda. Iz Suda je prešao na dužnost sekretara Skupštine opštine, pokazujući veliku agilnost u organizovanju pravne službe i uprave. Između ostalog, uspostavio je službu pravne pomoći građanima, prvu takve vrste u Bosni i Hercegovini. Pravnu pomoć lično je pružao Islamskoj vjerskoj zajednici, posebno oko obezbjeđenja potrebne dokumentacije i dozvola za izgradnju novih i adaptaciju starih džamija. Sličnu pomoć pružao je i predstavnicima drugih konfesija. Iskazao se i kao vrlo aktivan društveni radnik, 1955. godine osnovao je prvo Društvo za borbu protiv alkoholizma u Gradačcu i jedno vrijeme bio njegov predsjednik.

Zajedno sa rahmetli Teufikom Imamovićem, prvoborcem NOR-a i prvim predsjednikom Sreskog narodnog odbora Gradačac, napisao je iscrpnu monografiju (skromnog naslova: nacrt za monografiju) Gradačca i okoline, koja i danas predstavlja najobuhvatniji i najbolji historioografski rad o Gradačcu i njegovoj okolini. Nacrt korica te monografije uradio je rahmetli Ibrahim Bilajac, akademski vajar, rođen u Gradačcu, umro 1998. godine. Monografija je izašla 1961. godine, odštampana na šapirografu u svega 300 primjeraka tako da je danas posjeduju samo rijetki kulturni zanesenjaci i poneka biblioteka.

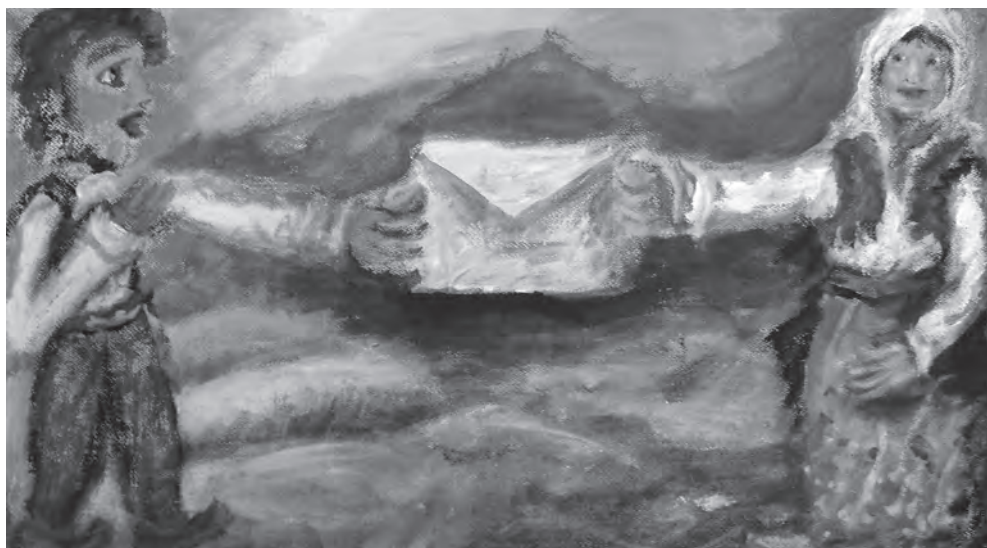
Pamtim da se tokom svog službovanja u Gradačcu, intenzivno družio sa mojim rahm. ocem Huseinom, koji se takođe bavio književnim radom. Oni su se upoznali još kao sa-

Dr. Muhamed Hadžijahić, Gradačac, 1961., snimak Sadik Šehić

radnici u časopisu "Novi behar", kojeg je uređivao književnik Alija Nametak. Njih su dvojica zajednički osnovali prvu Zavičajnu muzejsku zbirku u Gradačcu, koja je 1989. godine imala svoju prvu stručnu i naučnu postavku u zgradi Gruntovnice, (sada radio Gradačac). Imao sam privilegiju da više puta slušam njihove rasprave o mnogim pitanjima iz historije i književnosti. Kao prvi kustos amater te zbirke, Husein Šehić je bio u stalnom kontaktu sa svojim prijateljem Muhamedom Hadžijahićem i nakon njegovog odlaska iz Gradačca, sve do kraja svog života.

To potvrđuje i nekoliko sačuvanih pisama koje je Hadžijahić, kao sekretar Akademije nauka i umjetnosti BiH, uputio mome ocu.

Ovom prilikom spominjemo samo dva. U prvom ga poziva na saradnju u jednom konkretnom projektu:

Dragi Huso,

Bilo bi dobro da istražiš porijeklo bijelih Cigana na tom području (gradačackog sreza), jer znam da si 1938. godine pripremio sa prof. Kozomom iz Prijedora rječnik cigansko-bosanskog jezika, pa ti ta oblast nije "daleka", a ja ću se potruditi da to "proguram" pred Komisijom Akademije. (Moj otac, pored poznavanja turskog jezika, tečno je govorio i neku varijantu romskog jezika, n. a.).

Drugo pismo odnosi se na rukopis "Ajanske borbe u Mostaru do 1833. godine":

Dragi Huso,

Šaljem ti rukopis "Ajanske borbe u Mostaru do 1833. godine", jer si mi tražio nešto šire o njima (Ajanima).

Pregledajući taj rukopis, utvrdio sam da je otkucan na pisaćem stroju Opštine Gradačac, na 108 stranica, sada već dobro požutjele hartije i da je živa daktilografkinja koja je taj rad prekucavala. Po tome bi se moglo zaključiti da je Hadžijahić na njemu radio za vrijeme svog boravka u Gradačcu.

Naknadno prelistavajući impozantnu bi-

bliografiju Muhameda Hadžijahića (najkompletnija je objavljen u knjizi-spomenici "Čas sjećanja - Muhamed Hadžijahić, 1981. - 1986., dokumenti", koju je priredio Jasminko Mulaomerović izašla u izdanju Kulturnog društva "Preporod", Sarajevo 1997.), ustanovio sam da je taj rad objavljen 1968. godine u jednom njemačkom časopisu u Minhenu pod naslovom "Die Kämpfe der Ajane in Mostar bis zum Jahre 1833. (Südost-Forschungen, XXVIII, München, 123 - 181)

Moj otac je umro 1973. godine, a 13 godina kasnije (1986.) umro je i dr. Muhamed Hadžijahić. Teško je odgovoriti na pitanje: kako i zbog čega je primjerak tog rada na našem jeziku ostao zaturen u biblioteci mog rahm. oca, a još teže zašto nije u isto vrijeme objavljen i kod nas ako ga je autor uopće "nuđio nekome na domaćem terenu".

U svakom slučaju radi se o zanimljivom štivu iz goleme intelektualne ostavštine dr. Muhameda Hadžijahića. Zato i zaslužuje da se što prije objavi, kako bi bilo dostupno i našoj stručnoj i široj javnosti.

Za ilustraciju, u ovom broju "Gračaničkog glasnika", objavljujemo kraći odlomak tog rukopisa.